

A TÁRSULATI ÉLET HÍREI

Közgyűlés, 2009

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnöksége értesíti a tagságot, hogy a Társulat éves közgyűlését 2009. május 23-án, szombaton szándékozunk megtartani. A szokásos éves programpontok (beszámoló jelentések, vita, tisztújítás, díjkiosztás stb.) mellett ebben az évben két fontos megemlékezésre is sort kerítünk.

– A Nemzetközi Csillagászati Unió és az UNESCO a *Csillagászat Nemzetközi Évének* nyilvánította a 2009. évet „Az Univerzum: Benne élsz, fedezd fel!” jelmondat jegyében. A közgyűlés szokásos napirend előtti előadása a Csillagászati Szakcsoportunkkal, vezető csillagászokkal egyeztetett csillagászati tárgyú előadás lesz.

– Megemlékezünk arról, hogy *Eötvös Loránd* 90 éve halt meg és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat 60 éve vált önálló civil szervezetté. Megpróbáljuk felkutatni és meghívni azokat a még élő tagtársainkat, akik 1949-ben már tagjai voltak a Társulatnak, mint például *Gergely György*, a tavalyi Társulati emlékérem kitüntetettje. Kérjük azokat, akik ismernek hasonlóan „régóta fiatal” tagtársa(ka)t, értesítsék az elnökség, vagy a szak-, illetve területi csoportok tisztségviselőit.

A nyilvános közgyűlés részletes napirendjét a *Fizikai Szemle*ben közölni fogjuk és a meghívókat időben elküldjük a megválasztott küldötteknek.

Kádár György főtktár

Felhívás javaslattételre

A korábbi évekhez hasonlóan az idén is szándékunkban áll kiosztani az Eötvös Loránd Fizikai Társulat érmeit és díjait. Ezúton is kérem a Társulat szakcsoportjait, a területi szervezeteket és a Társulat valamennyi tagját, hogy a Társulat díjainak odaítélésére vonatkozó javaslataikat (pályázatukat) *2009. április 5-ig* szíveskedjenek eljuttatni a Társulat titkárságára (1027 Budapest, Fő utca 68., postacím: 1371 Budapest, Pf. 433).

A díjak odaítélésével kapcsolatban az Alapszabály vonatkozó rendelkezései az irányadóak, a díjak kiosztására az előreláthatóan 2009. május 23-án megrendezendő küldöttközgyűlés keretében kerül sor.

Az Eötvös Társulat kitüntetései és díjai

Tudomány díjak

A Eötvös Loránd Fizikai Társulat az alábbi tudományos díjakat adományozhatja:

- *Bródy Imre-díjat* annak a személynek, aki a fizika alkalmazásának területén,
- *Budó Ágoston-díjat* annak a személynek, aki az optika, molekulafizika vagy a kísérleti fizika területén,
- *Detre László-díjat* annak a személynek, aki a csillagászatban, valamint bolygónkkal és annak kozmikus környezetével foglalkozó fizikai kutatások területén,
- *Gombás Pál-díjat* annak a személynek, aki az alkalmazott kvantumelmélet kutatása területén,
- *Gyulai Zoltán-díjat* annak a személynek, aki a szilárdtestfizika területén,
- *Jánossy Lajos-díjat* annak a személynek, aki az elméleti és kísérleti kutatások területén,

- *Novobáczky Károly-díjat* annak a személynek, aki az elméleti fizikai kutatások területén,
- *Schmid Rezső-díjat* annak a személynek, aki az anyag szerkezetének kutatása területén,
- *Selényi Pál-díjat* annak a személynek, aki a kísérleti kutatás területén,
- *Szalay Sándor-díjat* annak a személynek, aki az atom- vagy atommag-fizikában, illetve ezek interdiszciplináris alkalmazási területén,
- *Szigeti György-díjat* annak a személynek, aki a lumineszcencia- és félvezető-kutatások gyakorlati alkalmazásában,
- *Bozóky László-díjat* annak a személynek, aki a sugárfizika és a környezettudomány területén,
- *Felsőoktatási Díjat* annak a személynek, aki a felsőoktatás területén kimagasló eredmény ért el.

Társulati díjak

- *Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érem* a Társulat azon tagjának adható, aki a fizika területén hosszú időn keresztül folytatott kutatási, alkalmazási vagy oktatási tevékenységével, és a Társulatban kifejtett munkásságával kiemelkedően hozzájárult a fizika hazai fejlődéséhez.
- A Társulat *Prometheusz* éremmel – „A fizikai gondolkodás terjesztéséért” – tüntetheti ki azt, aki a fizikai műveltség fokozásához országos hatással hozzájárult.
- A Társulat *Eötvös Plakett* emléktárgya annak a tagnak/személynek ítéhető oda, aki rendkívüli mértékben nyújt segítséget a Társulat célkitűzéseinek megvalósításához, neves külföldi vendégnek a Társulat valamely rendezvényén tartott előadása alkalmából.

A Társulat díjaira az Alapszabály szerint a Társulat szakcsoportjai és területi szervezetei, valamint a Társulat tagjai tehetnek javaslatot, de minden társulati tag maga is pályázhat a díjakra. A díjak elnyerésének a társulati tagság nem feltétele. A javaslatokat és a pályázatokat az illetékes szakcsoportok véleményével

együtt a www.elft.hu weblapról letölthető, vagy a titkárságon beszerezhető úrlap felhasználásával kell a Társulat titkárságára eljuttatni.

A díjazottak személyéről a Díjbizottság javaslatára a Társulat Elnöksége dönt.

Kádár György főtitkár

AZ AKADÉMIAI ÉLET HÍREI

Erdélyi kirándulás

Az MTA Műszaki Tudományok Osztálya keretében működő Anyagtudományi és Technológiai Bizottság (ATB) 2008. január 24-i, kecskeméti ülésen *Kolozsváry Zoltán* javaslata alapján úgy határozott, hogy a hazai tudományos műhelyek felkeresésének gyakorlatát kiterjesztve, kihelyezett bizottsági ülés keretében meglátogatja az ATB erdélyi tagjainak kutatóhelyeit. Ez a döntés időben szorosan követte az MTA új területi bizottsága, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság (KAB) közelmúltbeli megalakulását.

A bizottsági ülés időpontját a nyár végére egyezteték, és az útiterv ismeretében fél-fél napos programot szerveztek a helyi kollégák Kolozsvárról és Marosvásárhelyen. Az MTA Határon Túli Magyarok Titkársága pénzügyi támogatással és reprezentatív ajándékok biztosításával támogatta a programot. Ilyen előzmények után jött létre – minden valószínűség szerint első alkalommal az MTA gyakorlatában – egy hazai tudományos bizottság látogatása a határon túl élő magyarság tudományos műhelyeibe. (www.mta.hu)

HÍREK A NAGYVILÁGBÓL

A változó bomlási állandók rejtélye

Jól ismert, hogy a radioaktív anyagok bomlását exponenciális törvény írja le, és a bomlási állandó, amely összefüggésben van a bomló állapot élettartamával, *Rutherford*, *Chadwick* és *Ellis* eredeti megfogalmazása szerint „minden körülmények között állandó”. Az állítás igazát vitatják *E. Fischbach* és *J. Jenkins*, a Purdue Egyetem kutatói. Szerintük bizonyos bomlási állandók értékét befolyásolja a Nap. A meghökkentő állítást a fizikusok igen vegyes érzelmekkel fogadták. *Fischbach* a 80-as években azzal szerzett ismertséget, hogy felvetette a négy alapvető kölcsönhatás mellett egy „ötödik erő” létezésének lehetőségét *Eötvös Loránd* korabeli mérési adatainak újra elemzése alapján. A feltevés alaptalannak bizonyult, nincs ötödik erő!

Fischbach és *Jenkins* figyelmét 2006-ban egy a Brookhaven Nemzeti Laboratóriumban (BNL) elvégzett kísérlet keltette fel. A BNL kutatói azt találták, hogy 1982 és 1986 között végzett méréseknél a Si^{32} bomlási állandójának mért értéke 0,1% ingadozást mutatott. Az ingadozás továbbá korrelált a Nap–Föld távolság válto-

zásával: a bomlás gyorsabb volt januárban, amikor a Föld a legközelebb volt a Naphoz, míg júliusban, amikor a távolság a legnagyobb, a leglassúbb volt.

A kutatók elkezdték vizsgálni más izotópok, köztük a Mn^{54} bomlási állandói mért értékeinek fluktuációit, és bizonyos változások megjelenését erős napkitörésekkel hozták kapcsolatba. Ez utóbbi eredményeket beküldték a *Physical Review Letters* folyóiratnak, azonban a szerkesztő – megfelelő elméleti interpretáció hiányában – a közlést elutasította. A szerzők tovább folytatták kutatásaikat, míg egy hasonló kísérletre bukkantak, amelyben a Physikalisch–Technische Bundesanstalt kutatói 15 éves mérésorozatotban a Ra^{226} bomlási állandójának fluktuációját vizsgálták. Ezen eredmények alapján állítják, hogy „a bomlási állandók nem a természet alapvető állandói”. Magyarozatként azt tételezik fel, hogy a Nap által kibocsátott neutrínók befolyásolják a radioaktív atommagok bomlását. Az elképzelést a kísérleti fizikusok többsége nagy kétkedéssel fogadja. (<http://physicsworld.com/>)

Fizikai Szemle
MAGYAR FIZIKAI FOLYÓIRAT

megjelenését anyagilag támogatják:

nka
Nemzeti Kulturális Alap

mym
paksi atomerőmű

NCA
Nemzeti Civil Alapprogram

